

Femeile în spațiul politic din România postcomunistă: De la „jocul” politic la construcția socială

Băluță, Ionela

Veröffentlichungsversion / Published Version

Zeitschriftenartikel / journal article

Empfohlene Zitierung / Suggested Citation:

Băluță, I. (2012). Femeile în spațiul politic din România postcomunistă: De la „jocul” politic la construcția socială.

Annals of the University of Bucharest / Political science series, 14(2), 87-95. <https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:0168-ssoar-390027>

Nutzungsbedingungen:

Dieser Text wird unter einer CC BY-NC-ND Lizenz (Namensnennung-Nicht-kommerziell-Keine Bearbeitung) zur Verfügung gestellt. Nähere Auskünfte zu den CC-Lizenzen finden Sie hier:

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.de>

Terms of use:

This document is made available under a CC BY-NC-ND Licence (Attribution-Non Commercial-NoDerivatives). For more information see:

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0>

FEMEILE ÎN SPAȚIUL POLITIC DIN ROMÂNIA POSTCOMUNISTĂ. DE LA „JOCUL” POLITIC LA CONSTRUCȚIA SOCIALĂ

IONELA BĂLUȚĂ

WOMEN WITHIN THE POLITICAL SPACE OF POST COMMUNIST ROMANIA.
FROM THE POLITICAL “GAME” TO SOCIAL CONSTRUCTION

Abstract

The article investigates the political mechanisms specific to contemporary Romanian politics and political parties, as well as those social representations related to gender roles and the definition of family that have contributed to maintaining a low level of women participation in Romanian politics after 1989. In a first part, it sets the conceptual context through a review of the main theoretical approaches for the political representation of women, with an emphasis on gender studies’ cognitive dimension. Second, it connects a quantitative evaluation of women’s presence in the Romanian post communist parliament with a qualitative analysis of public (i.e. mass media) discourse of the rejected legislative proposal to introduce gender quotas in various political and social processes. The author finds that, beyond the dynamics of political elites’ recruitment and the functioning of the political “game”, the ideological options and social representations that emphasize the differences between men and women, as well the central role of family in building gender roles play an essential part in maintaining a low number of women within the Parliament.

Keywords: political representation of women, gender equality, gender studies, Romania, Post Communist politics.

Reprezentarea (sau mai degrabă subreprezentarea) politică a femeilor este un subiect tot mai des abordat în cercetările din câmpul științelor sociale, perspectivele propuse mergând de la reflecții în termeni de filosofie și de știință politică la analize de sociologie politică ale sistemului partizan și ale profesionalizării spațiului politic, toate acestea stimulate, fără îndoială, de studiile feministe și studiile de gen.

Fără a diminua în vreun fel aportul fiecăreia din aceste perspective, aș dori să subliniez valoarea euristică a demersului cognitiv al studiilor de gen¹, care a deschis noi piste de reflecție și a formulat întrebări stimulante pentru

¹ Eleni Varikas, *Penser le sexe et le genre*, PUF, Paris, 2006, p. 23.

cercetarea din mai multe domenii ale științelor sociale. Astfel, prin analiza proceselor sociale care stau la baza elaborării reprezentărilor sociale și politice, prin analiza raporturilor de putere și surprinderea dimensiunii politice a unor fenomene considerate a-politice, conceptul de gen a impus o reluare critică a unor subiecte consacrate, precum reprezentarea politică, definirea democrației și a cetățeniei, rolurile și leadership-ul politic².

Din această perspectivă, întrebarea privind reprezentarea politică a femeilor în România postcomunistă nu trebuie să fie pusă sub forma „avem nevoie/de ce avem nevoie de mai multe femei în politică?” (întrebare pe care am întâlnit-o în mai multe analize), ci ar trebui formulată astfel: care sunt mecanismele politice (specifice spațiului partizan și funcționării spațiului politic românesc actual) și reprezentările sociale (legate de rolurile masculine și feminine, de definiția familiei, etc.) care mențin o prezență redusă a femeilor în politica românească postdecembristă?

Câteva repere teoretice

Spațiul redus al unui articol nu permite o prezentare exhaustivă a diverselor tipuri de abordări teoretice, așa încât o să amintesc, în rândurile de mai jos, câteva direcții de analiză care mi se par importante pentru reflecția mea. Democrația și cetățenia sunt teme ce au produs multe dezbateri în studiile feministe și de gen, care au introdus o perspectivă critică stimulantă³. Unele studii au acuzat definiția însăși a democrației, considerând-o responsabilă pentru excluziunile care au fost produse în interiorul unor regimuri politice democratice⁴; alte interpretări subliniază, dimpotrivă, caracterul anti-

² Pentru o prezentare detaliată a abordărilor teoretice și analitice care folosesc conceptul de gen, v. Ionela Băluță, „Le genre – une grille de lecture novatrice pour la sociologie politique, în *Actes en ligne du colloque « À propos des études de genre dans les pays européens. Où en sommes-nous? »*, <http://www.univ-paris8.fr/RING/index.php>

³ A se vedea, de exemplu: Fraisse, *Muse de la raison. Démocratie et exclusion des femmes en France*, Gallimard, Paris, 1995; Nancy Fraser, „Multiculturalisme, anti-essentialisme et démocratie radicale”, în *Cahiers du genre, Féminisme(e). Penser la pluralité*, no. 39, 2005, pp. 27-50; Bérengère Marques-Pereira, *La Citoyenneté politique des femmes*, Dalloz-Sirey, Paris, 2003; Carol Pateman, *Participation and Democratic Theory*, Cambridge University Press, Cambridge, 1970; Id., *The Disorder of Women: Democracy, Feminism and Political Theory*, Stanford University Press, Cambridge, 1989; Joan W. Scott, *Only Paradox to Offer: French Feminism and the Rights of Man*, Harvard University Press, 1996; Silvia Walby, „Is Citizenship Gendered?”, în *Sociology*, 28, 2, 1994, pp. 379-395.

⁴ De exemplu, Françoise Collin consideră că «la démocratie n'exclut pas les femmes comme elle le fait – même quand elles bénéficient du droit de vote – par accident ou aveuglement, mais en raison de sa définition même» qui «constituera toujours une difficulté pour les femmes, ou en fera des „citoyens“ de seconde zone» (p. 29). Françoise Collin, „Mythe et

democratic al oricărei forme de excluziune⁵. Problema introducerii cotelor sau a parității⁶ este direct legată de aceste reflecții teoretice, pozițiile exprimate în acest sens gravitând în jurul conceptelor de universalism și egalitate democratică, de discriminare pozitivă și de promovare a egalității de șanse. În sfârșit, foarte multe cercetări studiază femeile ca actori politici : analize-mărturii⁷, femeile în procesul de luare a deciziilor⁸, tensiunea dintre viața profesională (politică) și viața privată⁹, femeile în campaniile electorale și femeile politiciene¹⁰.

Toată această literatură constată o prezență încă redusă a femeilor în spațiul politic, și mai ales în sferile reprezentative și de decizie ale acestuia. Pamela Paxton și Sheri Kunovich propun o sinteză foarte utilă a cercetărilor despre reprezentarea politică a femeilor și mai ales despre prezența acestora în parlamentele naționale. Conform autoarelor, există în principal trei tipuri de explicații care au fost dezvoltate: cele socio-structurale, cele politice și cele ideologice:

réalité de la démocratie”, în Eliane Viennot (sous la dir. de), *La démocratie «à la française» ou les femmes indésirables*, Publications de l’Université de Paris – Denis-Diderot, (Cahiers du CEDREF. Colloques et travaux), Paris, 1996, pp. 25-35.

⁵ În acest sens analiza lui Eleni Varikas și Evelyne Pisiser este remarcabilă : «Oui, les femmes ont été bien exclues „en tant que femmes“, mais cette exclusion est loin d’être la conséquence logique du principe de la démocratie; la traiter ainsi, c’est compromettre autant la cause des femmes que celle de la démocratie» Eleni Varikas, Evelyne Pisiser, „Femmes, République, Démocratie. L’autre dans le paire?“, în *Pouvoirs (Femmes en politique)*, 82, 1997, p. 129.

⁶ Mona Lena Krook, „Quota Laws for Women in Politics: Implication for Feminist Practice“, în *Social Politics: International Studies in Gender, State & Society*, Oxford University Press, 15, 3, 2008, pp. 345-368; Rose-Marie Lagrave, „Une étrange défaite. La loi constitutionnelle sur la parité“, în *Politix*, 51, 2000; Éléonore Lepinard, *L’égalité introuvable. La parité, les féministes et la République*, Presses de la Fondation nationale des sciences politiques, Paris, 2007; Eleni Varikas, Evelyne Pisiser, *Art. cit.*, pp. 127-143.

⁷ Laure Adler, *Les Femmes politiques*, nouvelle édition, Seuil, Paris, 2007.

⁸ Françoise Gaspard (dir.), *Les Femmes dans la prise de décision, en France et en Europe*, l’Harmattan, Paris, 1997.

⁹ Yannick le Quentrec, Annie Rieu, *Femmes: engagements publics et vie privée*, Éd. Syllepse, Paris, 2003.

¹⁰ Catherine Achin, Sandrine Levecques, *Femmes en politique*, La Découverte, Paris, 2006; Catherine Achin et alii, *Sexe, genre et politique*, Éd. Economica, Paris, 2007; *Pouvoirs (Femmes en politique)*, 82, 1997; Rémy Caveng, *La Division sexuée du travail politique. Le Cas des conseillères municipales*, lucrare de DEA în sociologie, EHESS, 2003; Id., „Les „dames conseillères“ de 1936. Une histoire de l’engagement politique féminin“, în N. Roux (dir.), *Rien sans elles. De la parité en politique*, l’Atalante, Nantes, 2004; Delphine Dulong, Sandrine Levecque, „Une ressource contingente. Les conditions de reconversion du genre en ressource politique“, în *Politix*, 60, 2002, pp. 81-111; Delphine Dulong, Frédérique Matonti, „l’Indépassable féminité. La mise en récit des femmes en campagne“, în J. Lagroye, P. Lehingue, F. Sawicki (dir.), *Mobilisations électorales*, PUF, CURAPP / CRAPS, Paris, 2005; Christine Guionet, „Entrées des femmes en politique. L’Irréductibilité du genre à l’heure de la parité“, în *Politix*, 60, 2002, pp. 113-146; Pamela Paxton, Sheri Kunovich, „Women’s Political Representation: The Importance of Ideology“, în *Social Forces*, 82, 1, September 2003, pp. 87-113.

„Social-structural explanations focus on the pool of available women, political explanations focus on the openness of the political system to women, and ideological explanations focus on general impressions of women in politics and how viable women are as candidates and leaders”¹¹.

Foarte multe studii s-au aplecat mai ales asupra factorilor structurali, dar există și cercetări, în special calitative, care subliniază importanța ideologiilor în înțelegerea nivelului foarte scăzut al reprezentării politice a femeilor¹². Dincolo de opțiunile teoretice ale fiecărui autor, ceea ce mi se pare esențial este evitarea unor interpretări simplificatoare sau deterministe și încercarea de a păstra o privire care să țină seama de complexitatea proceselor sociale și politice care traversează arhitectura unui regim politic: formarea spațiului partizan și recrutarea elitelor politice, condițiile structurale și interacțiunile personale care stau la baza constituirii listelor electorale, stereotipurile privind rolurile politice de succes, reprezentările legate de identitatea socială de gen.

Aceste direcții teoretice trasează un întreg șantier de cercetare, care poate oferi un răspuns complex la întrebarea enunțată la începutul acestui articol, dar spațiul redus al prezentei reflecții nu permite acest lucru.

Pentru a sublinia legătura intrinsecă dintre regulile jocului politic și importanța reprezentărilor sociale în înțelegerea prezenței femeilor în spațiul politic, am ales să mă opresc asupra a două aspecte: în primul rând o să prezint cifrele privind procentele femeilor prezente în Parlamentul românesc de după 1989, iar apoi o să analizez construcția discursivă din jurul propunerii introducerii cotelor de gen¹³.

Un Parlament de genul masculin

În logica arhitecturii politice democratice, care se bazează pe reprezentativitate și pe procente, numărul efectiv al femeilor care sunt prezente în structurile de conducere ale partidelor politice, ale structurilor politice locale și mai ales în parlament sau în guvern reprezintă un indicator obligatoriu.

Din acest punct de vedere, evoluția mandatelor femeilor în Parlamentul României după 1990 indică o creștere a reprezentării politice a femeilor în 2000

¹¹ Pamela Paxton, Sheri Kunovich, *art. cit.*, p. 88.

¹² Barbara J. Nelson, Najma Chowdhury (eds.), *Women and Politics World-Wide*, Yale University Press, 1994; Wilma Rule, Joseph F. Zimmerman (eds.), *Electoral Systems in Comparative Perspective: Their Impact on Women and Minorities*, Greenwood Press, 1994; Pamela Paxton, Sheri Kunovich, *art. cit.*

¹³ Pentru o prezentare mai largă a cadrului teoretic și a istoriografiei subiectului, v. Ionela Băluță, „Le Parlement roumain à l'épreuve du genre. Les femmes politiques dans la législature 2004-2008”, în *Studia Politica*, X, 1, 2010.

față de primele 3 legislaturi postcomuniste, dar apoi o plafonare a acesteia în jurul unui procent mediu (Camera Deputaților și Senat) de 10-11%. Cifrele sunt preluate din materialul publicat de *Autoritatea electorală permanentă*¹⁴, un studiu care prezintă cifre comparative atât din perspectivă diacronică (evoluția prezenței femeilor în Parlament din 1990 până în prezent) cât și din perspectivă sincronică (o comparație cu alte țări). Pentru a înțelege perspectiva instituțională și reprezentările politice despre acest subiect, nu e fără importanță să observăm că în general datele și analizele despre procesul electoral au acordat în general puțină importanță variabilei sex/gen; mai ales până spre anii 2000, datele despre prezența femeilor pe listele electorale și repartizarea mandatelor câștigătoare sunt foarte puține, fiind considerate probabil „fără importanță” de instituțiile însărcinate cu monitorizarea „jocului politic democratic”.

Legislatura	Numărul de mandate deținute de femei în Parlament
1990-1992	4,9%
1992-1996	3,7%
1996-2000	4,7%
2000-2004	10,8%
2004-2008	10,2%
2008-2012	9,8%

Procentele acestea sunt însă de relativizat, pentru că în spațiul politic românesc există o mobilitate ridicată a senatorilor și deputaților în timpul unei legislaturi. De exemplu, într-un articol în care am reconstituit numărul de femei și bărbați din Senat și Camera Deputaților din 1990 până în 2008 (plecând de la cifrele și listele disponibile pe site-ul Camerei Deputaților), am constatat o fluctuație foarte mare între numărul inițial și cel final al mandatelor, ceea ce ridică serioase probleme în calcularea procentelor de reprezentare pe perioada unei legislaturi¹⁵. De asemenea, am observat, de la o legislatură la alta, decalaje mai mari între numărul mandatelor din Senat și Camera Deputaților, ceea ce poate face ca, deși prezența femeilor în Camera Deputaților să fie de peste 12,5%, per total procentul să rămână tot în jurul cifrei de 10%.

În orice caz, aceste cifre sugerează cel puțin două observații-întrebări. În primul rând, trebuie remarcat faptul că, deși ultimii ani ai regimului comunist au înregistrat, datorită cotelor impuse de Particul Comunist, o prezență de peste 30% a femeilor în toate structurile politice ale vremii¹⁶, primele legislaturi de după 1989 au înregistrat cele mai scăzute cote de prezență a femeilor. Or în

¹⁴ *Evoluția reprezentării femeilor în Parlamentul României*, material realizat de Direcția Studii, Documentare și Monitorizarea procesului electoral, Autoritatea Electorală permanentă, 2013; studiul poate fi accesat la următoarea adresă: <http://www.roaep.ro/ro/section.php?id=27&l2=58>

¹⁵ Ionela Băluță, *art. cit.*

¹⁶ Ceea ce nu înseamnă, desigur, că prezența în Marea Adunare Națională echivala cu accesul real la puterea politică, dat fiind caracterul totalitar al regimului comunist.

condițiile în care studiile despre elitele politice postcomuniste arată o reconversie importantă a elitelor politice masculine¹⁷, se pune întrebarea de ce acest proces nu a funcționat și în cazul femeilor. Un răspuns provizoriu, care ar trebui verificat prin mai multe date empirice, trimite la reconstituirea spațiului partizan și la formarea elitelor politice în România postcomunistă. În al doilea rând, aceste cifre impun o reflecție atât asupra tipurilor de resurse eficiente, strategice și legitime¹⁸ care pot fi mobilizate pentru o carieră politică de succes. Capitalul profesional, funcțiile ocupate în cadrul unui partid politic, dar și capitalul intelectual, social sau economic joacă fără îndoială un rol important¹⁹. Pe lângă acești factori, contextul ideologic și construcția socială a identităților de gen sunt dimensiuni incontornabile pentru o reflecție asupra prezenței femeilor în parlamentele naționale.

Efecte ideologice și reprezentări sociale

Una din trăsăturile specifice contextului est-european în general și spațiului politic românesc postcomunist în special este legată de felul în care este percepută problematica egalității de gen și a reprezentării politice a femeilor. Acest lucru ține, pe de o parte, de trecutul recent și de felul în care regimul comunist a tratat acest aspect: propaganda partidului comunist privind egalitatea dintre femei și bărbați, introducerea cotei minime de reprezentare a femeilor în structurile politice au condus la o demonetizare și la o de-legitimizare a acestui subiect în perioada postcomunistă. În plus, reprezentările sociale legate de rolurile de gen joacă un rol esențial în impunerea unor comportamente și valori care influențează deopotrivă opțiunile și atitudinile femeilor și bărbaților în privința participării la jocul politic.

Pentru a arăta importanța efectelor ideologice și a reprezentărilor sociale în legătură cu prezența femeilor în spațiul politic, o să mă opresc la analiza reflectării în presa scrisă a dezbaterilor legate de proiectul de lege privind introducerea cotelor de gen depus în 2011 de deputata PDL Sulfina Barbu²⁰. Din punct de vedere al procesului legislativ din cadrul celor două camere, parcursul acestei inițiative legislative este îndelung: după diverse tergiversări și exprimarea unor opoziții mai

¹⁷ Laurențiu Ștefan arată că peste în primii ani de după căderea comunismului, 80% din membrii parlamentului sunt foști membri ai Partidului comunist și că o treime dintre aceștia ocupau funcții în cadrul partidului; Laurențiu Ștefan, *Patterns of Political Elite Recruitment in Post-Communist Romania*, Ed. Ziua, București, 2004, pp. 121-122.

¹⁸ Pentru definirea și explicarea Catherine Achin *et alii*, *Sexe, genre et politique*, Éd. Economica, Paris, 2007.

¹⁹ O analiză a acestor aspecte pentru legislatura 2004-2008 în Ionela Băluță, *art. cit.*

²⁰ PL-x nr. 333/2011, Proiect de Lege privind introducerea cotei obligatorii de reprezentare politică a femeilor în Parlamentul României, proiect depus de Sulfina Barbu: http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck.proiect?idp=12039

degrabă ideologice, votul final în Camera deputaților a fost acordat abia pe 5 martie 2013, când proiectul a fost respins definitiv. Din cei 295 de membri prezenți, 254 au votat pentru, 33 împotriva, iar 8 s-au abținut²¹.

Efectele ideologice și rolul reprezentărilor sociale privind identitățile de gen și prezența femeilor în politică transpar mai ales la nivelul declarațiilor mediatice făcute de unii politicieni în legătură cu acest subiect. Discuțiile au existat mai ales înainte și după introducerea acestui proiect legislativ, atunci când inițiatorul sa a încercat, prin strategii mai mult sau mai puțin reușite, să atragă atenția asupra lui și să câștige cât mai mulți susținători. Cu toate acestea, monitorizarea presei din perioada respectivă arată mai degrabă un interes scăzut pentru subiect²². Nu foarte multe articole îi acordă atenție, și atunci când o fac lucrul acesta se datorează faptului că tema este abordată de politicieni cunoscuți. Cele mai multe comentarii sunt provocate de dezbateră organizată de Fundația Creștin-Democrată în data de 26 ianuarie 2011 pe tema “Femeile în viața publică”. În ultima parte a acestui articol voi regrupa diversele opinii exprimate în două categorii: argumente împotriva adoptării oricărui sistem de cote de gen și argumente în favoarea impunerii acestora. Voi ilustra cu citate ambele poziții, încercând să surprind mai ales reprezentările sociale și ideologice din spatele acestora.

Cotele de gen sunt respinse în numele unor roluri de gen tradiționale, care respectă valorile creștine și diferența “naturală” dintre femei și bărbați. Mai mult, aceste revendicări sunt catalogate drept marxiste, neo-comuniste și feministe, trei poziții ideologice puse la index în spațiul public și politic postcomunist. Iată câteva citate care ilustrează acest punct de vedere :

“Să fii femeie nu e o virtute, cum nici să fii bărbat nu este o virtute. Tendința asta populistă și artificială de a promova deopotrivă femeii, bărbații fără a avea meritele și inteligența necesare mi se pare o eroare. Fie bărbați, fie femei, toți se diferențiază prin prostie. Dacă oamenii sunt inteligenți, au velenități, educație, cultură, este firesc să primească funcții. Comunismul asta exacerbat cu promovarea femeii nu face însă bine. Ce, sunt handicape?”²³

“Paritatea în politică este un concept paradoxal, pe de o parte, decurge din principiul reprezentativității [...] Pe de altă parte, paritatea impusă mecanic are o încărcătură stângistă, totalitară care mă deranjează [...] Ca oameni de dreapta, nu cred că trebuie să promovăm fără discernământ acest principiu al parității între femei și bărbați. Nu de o paritate contabilă e nevoie. Ce poate fi mai normal, să găsești mai mulți bărbați în armată și mai multe femei în învățământ, de exemplu.”²⁴

²¹ Cifrele sunt preluate de pe site-ul Camerei Deputaților, unde există și lista nominală a celor care au votat: <http://www.cdep.ro/pls/steno/eVot.Nominal?idv=9890>

²² Am folosit în acest sens monitorizarea efectuată în cadrul proiectului „Revista presei pe dimensiunea de gen”, efectuată în momentul respectiv de Centrul FILIA și continuată ulterior de Tudorina Mihai .

²³ Madalin Voicu, <http://www.enational.ro/old/1272558193-rolul-rom-ncei-n-politic-e-la-crati-12756.html/>

²⁴ Teodor Baconschi, <http://www.romanalibera.ro/actualitate/politica/baconschi-paritatea-intre-femei-si-barbati-impusa-mecanic-are-o-incarcatura-stangista-214537.html>

“Religia creștină a eliberat femeia din condiția secundară pe care o ținuse ordinea socială a antichității. Biserica este cea care, în timp, a consacrat egalitatea între bărbat și femeie, o egalitate asimetrică în societate, dar o egală demnitate în fața lui Dumnezeu și a oamenilor. Cu alte cuvinte, relația dintre sexe, dintre femeie și bărbat nu este una de supunere, ci, mai degrabă, ceea ce contează este cunoașterea diferențelor.”²⁵

Aceste discursuri, ca și altele asemănătoare, trimit la un spațiu ideologic în care stângismul, marxismul și feminismul nu sunt opțiuni legitime, așa încât putem spune că, din punct de vedere ideologic, dezbaterile despre egalitatea de gen și creșterea reprezentării politice a femeilor se confruntă cu reticențe legate de trecutul recent. Mai mult, citatele de mai sus evocă reprezentări sociale tradiționale despre rolurile femeilor și bărbaților, răspândite și acceptate la nivel social.

Care sunt argumentele aduse în favoarea introducerii cotelor de gen? Acestea vin în majoritate din partea femeilor, fie că sunt politiciene, fie că sunt reprezentante ale unor asociații feministe sau autoare de studii feministe. În general, acestea se referă la nevoia de reformare și reînnoire a spațiului politic²⁶ (idee împărtășită și de unii politicieni) sau reiau teoria intereselor sau a nevoilor specifice, care ar impune o reprezentare politică mai mare a femeilor²⁷.

Există deci mai multe tipuri de discurs favorabil impunerii unor cote de gen, care ar putea fi rezumate astfel:

a) Femeinitatea este prezentată ca o sursă de igienă și estetizare a politicii, un mediu prea murdar și violent:

“Dacă vom avea mai multe femei în politică, vom asista la o igienizare a limbajului politic. Acum avem o degradare a limbajului, s-ar schimba și estetica acestui spațiu.”²⁸

“Dar, neîndoindu-ne, principalul handicap al reprezentării feminine îl constituie slaba calitate a mediului politic, năravurile pădurețe ale oamenilor politici, vulgaritatea și primitivismul. O evaluare fugară a politicii românești din ultimii douăzeci de ani arată că femeile au avut – atâtea câte au fost – un rol mai degrabă benefic în viața publică.”²⁹

b) Intrarea femeilor în politică este prezentată, în special de femeile politice, drept o sursă de înnoire a politicii românești, traversată de mai multe crize, inclusiv de criza unor resurse umane de calitate :

²⁵ Teodor Baconschi, <http://www.agerpres.ro/media/index.php/life/item/48492-Baconschi-Religia-crestina-a-eliberat-femeia-din-conditia-secundara-pe-care-o-tintuise-ordinea-sociala-a-antichitatii.html>

²⁶ Argument prezent în mai multe țări occidentale și foarte dezvoltat, de exemplu, în dezbaterile din Franța despre legea parității. V. Catherine Achin et alii, *Sexe, genre et politique*.

²⁷ Teorii reluate și dezvoltate în spațiul românesc, prin aletele, în volumul Oana Băluță, Alina Dragolea, Alice Iancu, *Gen și interese politice. Teorii și practici*, Ed. Polirom, Iași, 2007.

²⁸ Valeriu Stoica, <http://www.e-politic.ro/scena-politica/valeriu-stoica-prezenta-femeilor-infrumuseteaza-spatiul-politic-prin-constructie-si-arhitectura>

²⁹ Varujan Vosganian, <http://www.garbo.ro/articol/Social/7221/Verdict-neinduplecat-Varujan-Vosganian-despre-femei-in-politica/pagina-3.html>

“Fără energii proaspete, fără femei, fără tinerii dinamici și entuziaști, fără a deschide larg ușile partidului către specialiști, nu vom putea face asta decât la sfântul așteaptă.”³⁰

“Această lege poate fi parte a reformei partidelor din România. Este o lege care practic obligă partidele să își profesionalizeze resursa umană, să se deschidă către exterior - către societatea civilă, mediul economic și academic pentru a convinge femeile din aceste domenii să li se alăture.”³¹

Cu ajutorul femeilor partidele politice pot câștiga și pot schimba percepția asupra politicii, susține Re prezentantul rezident PNUD România, Yesmin Oruc, sintetizând foarte bine acest tip de argument³².

c) Re prezentarea politică a femeilor răspunde unor “nevoi” și “interese” specifice ale femeilor, putând astfel contribui, conform unor teorii dezvoltate în spațiul academic și reluate în dezbaterile politice, la creșterea calității democrației :

“[...] este o lege care determină partidele să acorde mai multă atenție în programul politic preocupărilor specifice femeilor: familie, sănătate, educație, asistență socială și protecția mediului.”³³ “[...] problemele administrației publice locale sunt tratate mai delicat atunci când e vorba de o femeie [...] Cred că sunt mai responsabile, mult mai atente cu bugetul. □ i acasă femeia planifică cheltuielile familiei pe o lună.”³⁴

Aceste argumentări sunt influențate, fără îndoială, de registrul discursiv pro-cote sau pro-paritar din spațiul politic internațional. Unul din punctele comune cu argumentele împotriva cotelor este legat de reprezentările rolurilor sociale ale femeilor și bărbaților : concepția diferențialistă și familialistă este și de această dată prezentă în majoritatea opiniilor exprimate. Putem spune așadar că diferența “naturală” dintre femei și bărbați și centralitatea familiei reprezintă elemente fundamentale în construcția socială a genului în societatea românească postcomunistă³⁵.

Re prezentarea politică a femeilor este așadar un subiect care ne impune o reflecție mai aprofundată asupra formării și reconversiei elitelor politice în perioada postcomunistă : felul în care sunt constituite listele electorale, resursele legitime și valorizate în jocul politic, care intră în felul în care este construită “profesia” de politician, pozițiile ideologice legate de problematica egalității dintre femei și bărbați, reprezentările sociale despre rolurile de gen sunt tot atâtea elemente care, așa cum am arătat pe scurt în această analiză, mențin o definiție la masculin a spațiului politic românesc postcomunist.

³⁰ Andreea Paul Vass, <http://www.graiulsalajului.ro/index.php?cmd=articol&idart=16900>

³¹ Sulfina Barbu, <http://stirile.rol.ro/proiect-legislativ-40-dintre-candidatii-partidelor-la-parlamentare-trebuie-sa-fie-femei-659284.html>

³² Yesmin Oruc , <http://machiavelli.ro/stiri.php?art=25379>

³³ Sulfina Barbu, <http://stirile.rol.ro/proiect-legislativ-40-dintre-candidatii-partidelor-la-parlamentare-trebuie-sa-fie-femei-659284.html>

³⁴ Elena Udrea , <http://www.ziare.com/udrea/stiri-elena-udrea/elena-udrea-despre-cariera-copii-si-retragerea-din-politica-1049044>

³⁵ Sau în constituirea a ceea ce în literatură de specialitate se numește “gender arrangement”. Cf. Brigit Pfau-Effinger ed., *Care between Work and Welfare in European Societies*, Tine Rostgaard, Hampshire, UK, Palgrave Macmillan, 2011, p. 38.